

לקוטי תורה

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת בחוקותי

תשפ"ד

ד"ה "והיה מדי חדש בחדשו" (ב)

לקוטי תורה וזאת הברכה, דף צז עמודה ב

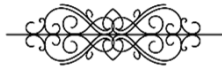
לומדים יקרים,

השבוע אנו מפרסמים את חלקו השני של הביאור על ד"ה "והיה מדי חדש בחדשו". בשבוע הבא נפרסם בעז"ה את חלקו השלישי והאחרון של הביאור.

תוכן עניינים

- 3.....שבת וחול - כבן הכרך ובן הכפר
- 5.....חולי האהבה של ימות החול
- 9.....עליית העולמות בשבת היא עונג
- 11....."מבשרי אחזה אלוקה"
- 15.....הדיבור מבחינת המידות - אהבה מסותרת שלאחר התפילה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

אך ההפרש שבין העלאה שבשבת להעלאה שבחול שבשעת תפלה, כי אינו דומה בן כפר שראה את המלך לבן כרך שראה וכו'.

וירידות, ובמובן מסוים אין עולם – הוא בעצם נשכח. אחד האדמו"רים אמר בהקשר הזה שבימות החול אומרים 'בוקר טוב', 'צהרים טובים', 'ערב טוב'; אבל בשבת כל הזמן אומרים רק 'שבת שלום'. מדוע? מפני ששבת היא בעצם יחידה אחת, אין לה יום ולילה.

לענייננו, מהו ההבדל בין העלאה שבשבת להעלאה שבחול? כי אינו דומה בן כפר שראה את המלך לבן כרך שראה וכו' את המלך (ראה חגיגה יב:). מגיעים שני אנשים אל המלך: אחד הוא בן כפר ואחד הוא בן כרך, והפגישה שלהם עם המלך היא שונה, למרות שמדובר באותו מלך. החוויה של בן הכפר ובן הכרך שונה, וממילא הם גם יראו דברים שונים, ואחר כך הם גם יספרו לחברים שלהם דברים שונים.

המקור של הדימוי הזה הוא בגמרא שאומרת שיש למעשה שני תיאורים של המרכבה: אחד הוא בספר יחזקאל והשני הוא בספר ישעיהו. יש בהם דברים מאוד דומים: מלך יושב על כסא רם ונישא, שרפים, מלאכים וכן הלאה. מהו ההבדל? ההבדל הוא שיחזקאל מתאר איך נראים האופנים בכל פרטיהם, ואיך בדיוק נראים המלאכים – איזה רגליים יש להם, איזה פנים יש להם, כמה פנים יש להם ואיך הכנפיים שלהם. אבל בישעיהו התיאור הוא מאוד מצומצם – לא מתואר איך המרכבה נראית, לא איך נראים המלאכים ולא איזה רגליים יש להם.

השיעורים הקודמים עסקו בהבדל הכיוונים שבין ימות החול לשבת, בכך שכיוונם של ימות החול הוא להמשיך מלמעלה למטה, ואילו עניינה של השבת הוא עליית העולמות למעלה. עוד דובר על כך שההכנה לשבת מתרחשת כבר במהלך ימות החול, ועל כך ש-"מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת", במובן זה שלולא ההכנה בימות החול השבת לא תהיה השבת. אחד הקשרים שבין ימות החול לשבת הוא בכך שהתפילה בימות החול היא מעין שבת קטנה בכל יום, כיוון שגם בחלק מהתפילה יש תנועה של העלאה מלמעלה למטה, וכעת אדמו"ר הזקן מבאר את ההבדל שבין השבת של ימות החול לבין השבת של השבת.

שבת וחול - כבן הכרך ובן הכפר

אך ההפרש שבין העלאה שבשבת להעלאה שבחול שבשעת תפלה. בכל זאת, למרות שיש גם את השבת וגם את התפילה

שהיא מעין שבת קטנה במהלך ימות השבוע – עדיין יש ביניהן הבדל. אגב, ההבדל הזה ניכר גם בתפילת שמונה עשרה: בשמונה עשרה של ימות החול אני אמנם עולה למעלה, אבל אני יודע שאני גם צריך לרדת, ולכן אני מבקש שיהיה שפע בתוך העולם. אבל בשבת – לאו דווקא בשמונה עשרה, אלא מצד מהותה של השבת – אני נמצא בעולם שהוא כולו סטטי. בתוך העולם כזה אין עליות

והענין, כי הנה "והאופנים ברעש גדול" וכו', על ידי השגתם בחינת קדוש ומובדל למעלה מבחינת סובב וממלא כל עלמין, הוא דומה לבן כפר שראה, על דרך משל שביטולו מפני המלך מחמת חידוש רוממותו למעלה מגדר השגתו, וזהו בחינת ימי החול.

מה שאין כן בשבת, הוא בחינת התגלות ענג העליון, "ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו מטובך", אז הוא דומה לבן כרך, על דרך משל שאין חידוש בעיניו רוממות המלך אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו. ועל זה אמרו: "שמש בשבת – צדקה לעניים". והענין, כדכתיב: "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" כי "שמש ומגן הי"ה" הוא המרפא, בחינת רופא חולים, ולכן הוא צדקה לעניים – דלית לון מגרמייהו כלום.

וביאור הדבר. כי הנה כל ימות החול כנסת ישראל הוא בבחינת חולת אהבה, כמו שכתוב: "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", והיינו מפני שהיא בבחינת עני דלית ליה מגרמיה כלום, ונכספה וגם כלתה נפשה לעלות אל דודה להתכלל באור ה' אין סוף ברוך הוא, שהוא למעלה מגדר ממלא וסובב.

שעבור בן הכרך כל האביזרים הנלווים לא עושים רושם.

כעת אדמו"ר הזקן מסביר את העניין באופן קצת אחר. והענין, כי הנה "והאופנים ברעש גדול" וכו', ומדוע הם ברעש גדול? על ידי השגתם בחינת קדוש ומובדל למעלה מבחינת סובב וממלא כל עלמין, הוא דומה לבן כפר שראה על דרך משל שביטולו מפני המלך מחמת חידוש רוממותו למעלה מגדר השגתו, וזהו בחינת ימי החול. כשבן כפר רואה את המלך הוא בעצם נמצא באיזו תדהמה מכל העניין – מהפאר וההדר, מהחידוש והרוממות. לא רק מה שיש מסביב למלך עושה עליו רושם, אלא גם הנקודה הבסיסית של הריחוק וההעלם של המלך בתוך כל ההוד וההדר.

מה שאין כן בשבת, שהוא בחינת התגלות ענג העליון, וכמו שאומרים בתפילה:

מדוע? בגמרא מסבירים שיחזקאל היה כמו בן כפר שראה את המלך, וישעיהו היה כמו בן כרך שראה את המלך. בן כפר שרואה את המלך מסתכל על כל האביזרים באופן טבעי: על הכסא, על השולחן, על הרגליים על החיות ועל כל הדברים הללו, והוא מאוד מתפעל ומתרגש מזה; וכשהוא בא הביתה הוא מספר בדיוק את כל מה שהוא ראה. אבל בן כרך, שזו לא הפעם הראשונה שהוא רואה את הדברים הללו, אז הוא מביט עליהם במבט אחר – לא מעניין אותו איזה כסא יש למלך, איזו מרכבה יש לו ואיך נראה הסוס שלו; אז הוא מתאר באופן כללי: ראיתי שהיו שם שרפים ואופנים, הקב"ה יושב וכן הלאה. הנקודה היא בעצם שלמרות שבסופו של דבר שניהם מדברים על אותו הרעיון, הרי

ועל זה אמרו: "שמש בשבת – צדקה לעניים" (תענית ח:), מהצד הכי פשוט, הנקודה היא שכשיש שמש בשבת, העני שקר לו בבית יכול לצאת החוצה ולהתחמם מהשמש. לעומת זאת, בימות החול גם אם קר לו אין לו זמן ללכת לשבת בשמש ולהתחמם, ולכן דווקא בשבת השמש היא צדקה לעניים.

והענין, כדכתיב: "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג, כ), כי גם הקב"ה בעצמו נקרא שמש, כמו שכתוב: "שמש ומגן הוי"ה אלוקים" (תהילים פד, יב), ויש עוד כמה מקומות שבהם הקב"ה נקרא שמש, ויש כמות הגונה של מאמרי חז"ל על כך, וכן על כך שעל שמו נקרא שמשון – שהוא בחינת השמש. אם כן, הקב"ה הוא המרפא, בחינת רופא חולים, ולכן הוא צדקה לעניים – כמו השמש – משום דלית לון מגרמיהו כלום, כלומר משום שהעני רק מקבל ואין לו מעצמו שום דבר.

חולי האהבה של ימות החול

כעת אדמו"ר הזקן מבאר את הנקודה הזו. וביאור הדבר. כי הנה כל ימות החול כנסת ישראל הוא בבחינת חולת אהבה, כמו שכתוב: "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני" (שיר השירים ב, ה), והיינו מפני שהיא בבחינת עני דלית ליה מגרמיה כלום, ונכספה וגם כלתה נפשה לעלות אל דודה להתכלל באור ה' אין סוף ברוך הוא, שהוא למעלה מגדר ממלא וסובב. זהו העניין של התשוקה של זה שאין לו מעצמו דבר, של בחינת העני, והוא זה שרוצה לעלות ולהתעלות ולהיכלל בתוך הקדושה.

"ישמחו במלכותך ... ישבעו ויתענגו מטובך", ששם אין את עניין התדהמה. יוצא, שבימות החול "האופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים" וצועקים, ואף על פי שזה למעלה זוהי מהומה של ימות החול. גם אם זו לא התרוצצות של מכוניות ורכבות, הרי שהמלאכים הם אלו שמתרוצצים ועושים את הרעש הגדול; הם עולים ויורדים ועושים מהומה גדולה. לעומת זאת, בשבת יש את העניין של "ישבעו ויתענגו מטובך", כלומר אין את כל המהומה הזו.

אז, בשבת, הוא דומה לבן כרך, על דרך משל שאין חידוש בעיניו רוממות המלך אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו. כל זה שהמלך הוא רם ונישא והוא יושב על כסא כל כך גבוה, כבר לא עושה כל כך רושם על בן הכרך, משום שהוא כבר ראה את זה הרבה פעמים.

עיקר ההבדל בין בן הכפר לבן המלך נוגע בעיקר להתייחסות שלהם אל המלך בעצמו. בן הכרך, משום שהוא איננו מתייחס לכל הדברים שנמצאים מסביב למלך, הוא יכול להתייחס אל המלך בעצמו. אבל בן הכפר שנמצא בתוך מהומה גדולה, שמתעסק ומתפעל גם במה שנמצא מסביב למלך – אין לו את הפנאי להתייחס אל המלך בעצמו; הוא כל הזמן חושב רק על זה שהמלך הוא כל כך גדול ואילו הוא כל כך קטן. לעומת זאת, בן הכרך יכול להתייחס אל המלך, להתיישב לידו ולשוחח איתו, ולשמוע הרבה מה המלך אומר לו. זאת אומרת שבן הכרך יכול ליהנות מהמלכות של המלך, ואילו בן הכפר לא יכול להיות במצב הזה.

ואהבה בכלות הנפש כזו הוא בחינת חולה, מפני תוחלת ממושכה, אשר תמיד נכספה וגם כלתה ולא תגיע לזה כל ימי חייה. ולכן נקראו תלמידי חכמים בעולם הזה 'קצירי ומריעי', מפני שתלמידי חכמים הם המקבלים מבחינת חכמה, שרואין את הנולד מאין ליש, ורואין שכל השתלשלות של בחינת יש הוא היפוך מבחינת אין – לזאת תכלה נפשם בבחינת חולת אהבה, להשתפך נפשם ממש.

היווצרות של העולם מאין ליש, ורואין שכל השתלשלות של בחינת יש הוא היפוך מבחינת אין – וזאת בניגוד למה שהכסיל רואה.

מישהו פעם אמר בתור סוג של מילתא דבדיחותא שלמיילדת קוראים 'חכמה' מפני שהיא רואה את הנולד. כאמור, עניינו של החכם זה שהוא רואה את הנולד מהאין ליש. בשביל מי שנמצא למטה ומסתכל במה שנמצא מטה, היש הוא דבר מרהיב מפני שהוא רואה את הפנים שיוצא ומתגלה, ובכל פעם הוא רואה דברים חדשים. אבל החכם הוא זה שרואה את עצם יצירת היש, הוא רואה מה קורה בתהליך. בתהליך של יצירת היש יש דבר מאוד פנימי שהולך ומצטעף, הולך ומתכסה בעוד כיסוי ובעוד כיסוי. הדבר הזה מתגמד ומקבל עוד ועוד עטיפות עד שהוא מגיעה לידי צורה מוגדרת ומוגמרת, ועל ידי כך הוא יוצא מדרגת האין שלו והופך להיות לדבר שאפשר להחזיק אותו בידיים. הסתכלות כזו היא לא חד צדדית, מפני שבכל פעם רואים עוד צד ועוד עניין בתוך התהליך הזה, ובכל פעם אפשר לראות מחדש את היחס שבין היש והאין. במובן מסוים, בכל מקום שהאין הופך ליש יש הקטנה והצטעפות, יש הסתר פנים. אגב, זה נכון בכל יצירה מאין ליש, והבעיה היא שכשאני מתבונן ביצירה אני רואה רק

ואהבה בכלות הנפש כזו הוא בחינת חולה, מדוע היא חולת אהבה? מפני תוחלת ממושכה, אשר תמיד נכספה וגם כלתה ולא תגיע לזה כל ימי חייה. חולי האהבה הוא בזה שיש תשוקה, ועוד יותר בעקבות כך שזו תשוקה שאין לה מילוי. זאת אומרת שמכיוון שהתשוקה הזו תימשך כל הזמן, אני יודע שאני לא אגיע למילוי שלה, וכל מה שאני יכול לעשות זה רק להשתוקק יותר ויותר. זהו בעצם העניין של 'תוחלת ממושכה' – זוהי מחלת אהבה, מחלת התשוקה, שהולכת ונמשכת עוד ועוד.

ובנוסף, לכן נקראו תלמידי חכמים בעולם הזה 'קצירי ומריעי' (נדרים מט:), סובלים וחולים. יש בכמה מקומות שכשמתפללים בכל יום על החולים מתפללים גם על תלמידי חכמים, מפני שגם הם חולים. הכוונה היא לאו דווקא שלתלמידי החכמים יש כל הזמן מחלות הגוף, אלא מפני שתלמידי חכמים אמיתיים הם המקבלים מבחינת חכמה, ולכן גם הוא נקרא תלמיד 'חכם' – מפני שהוא מקבל מבחינת החכמה. ומהי בחינת החכמה? כמו שכתוב: "איזהו חכם? הרואה את הנולד" (אבות ד, א), כך גם הם רואין את הנולד. ומה המשמעות של מישהו שרואה את הנולד? שה שהוא רואה את הנולד מאין ליש. החכם הוא זה שיכול לראות

לענייננו, החכם הוא זה שרואה כיצד האין, כיצד הדבר האינסופי מתבטל ומקבל צורה. אמנם בסופו של דבר נוצר איזשהו דבר בעולם, אבל החכם הוא זה שרואה את הנולד, הוא זה שרואה את התהליך של ההשתלשלות מהאין ליש, והוא מצליח לראות את ההיפוך במתרחש בתהליך הזה. ולכן, **לזאת תכלה נפשם בבחינת חולת אהבה, להשתפך נפשם ממש.** כלומר משום שהחכם רואה את הנולד, ככל שהוא רואה יותר עולם אז הוא בעצם רואה עוד ועוד מחיצות והגבלות, ומכיוון שהוא מרגיש את העניין של ההיפוך הזה – הוא נעשה על ידי זה חולה אהבה, הוא משתוקק יותר ויותר אל מה שנמצאת מעבר ליש שהוא רואה.

מדוע זה קורה לחכם? יש אדם שהוא לא רואה או לא מסוגל לראות או להבין את המקור הראשון, ומכיוון שהוא לא מסוגל להבין את המקור הראשון אז כל מה שמעניין אותו זה התוצר הסופי. מה שחשוב לו זה שהתוצר הזה יהיה בסדר – שהוא ימלא את הצרכים שלו, שהוא יהיה יפה; אבל רק כשאני רואה את כל התהליך אני יכול לדעת מה המקור של העניין ומה קרה לו בדרך.

יש מעין זה במה שנקרא 'בנייה משנית', ואפשר למצוא אותה גם בסביבות ירושלים. בנייה משנית היא ביטוי שלקוח מעולם הארכיאולוגיה, וענייננו הוא שלמשל היה ארמון שהתמוטט, ואז האנשים שהיו מסביב לארמון לקחו ממנו את האבנים ובנו איתן מבנים חדשים. כלומר אני יכול למצוא לי אבן גדולה ויפה שתשמש לי עכשיו מפתן יוצא מן הכלל,

את הקצה האחרון שלו, את מה שהיא הגיעה אליו עכשיו. אבל לא פעם בשביל האומן, בשביל היוצר, מלאכת היצירה היא סבל, בין היתר משום שהוא רואה איך האין הופך להיות יש. זאת אומרת שיש איזשהו צייר שמצייר ציור נפלא, אבל מה שהיה ברוחו היה דבר הרבה יותר גדול, והוא הוריד והקטין אותו עד שהוא הגיע לכדי להיות אותו ציור; כלומר לאמיתו של דבר, הציור הסופי הוא רק פרצוף מוקטן של מה שהיה מלכתחילה. מבחינה מסוימת, כל דבר שיוצא החוצה הוא איזה מוות קטן.

אם כן, דבר שנולד הוא דבר שקיבל צורה והתגבש; אלא שמה שאדמו"ר הזקן אומר כאן זה שזה תלוי מאיזה צד מסתכלים על העניין. החכם רואה כל הזמן את היצירה של העולם, את האין שמאבד את התכונות שלו והופך להיות יש, הוא מתחיל לקבל צורה מסוימת.

מישהו פעם סיפר לי על עניין לגמרי אחר – על ביות של יצורי פרא. כדי לביית אותו צריך להכניס אותו לכלוב – וזהו בעצם תהליך שבו הפרא – האין – מאבד את התכונות שלו והוא מקבל הגדרות וגבולות. בהקשר הזה, אני גם זוכר שלפני שנים רבות ילדים הצליחו לתפוס איזשהו נשר, והם החליטו לשים אותו בחדר מורים ולקשור את הרגל שלו לרגל של השולחן שם, והם היו זורקים לו פירורים של אוכל. אני זוכר שכל פעם שהייתי מסתכל על הנשר הייתי חושב: את הנשר הזה, שהמקום שלו הוא בשמים והדרך שלו היא לעוף גבוה, תקעו עכשיו בחדר המורים...

(בליקוטי תורה פרשת וירא, פירש: חולה הוא "כשחסר ממנו שער החמישים". יש לפרש כי שער החמישים דבינה הוא המחבר חכמה שהיא אין עם הבינה שנקרא יש, דהיינו להמשיך הביטול דחכמה גם בבחינת היש, כמו שנתבאר בביאור על פסוק "וספרתם לכם". והנה באצילות הוא חיבור חכמה ובינה, בבחינת תרין רעין, אבל בבריאה אין מאיר בחינת חכמה עילאה רק בחינת הבינה, ועל כן הבריאה בחינת יש. ולזאת בימות החול שהמלכות יורדת לבריאה יצירה עשייה על כן היא בבחינת חולת אהבה, מזה שבחינת יש הוא היפוך האין, ובשבת הוא בחינת מרפא, כי עולה באצילות חיבור האין ביש וכו').

וכך, צריך האדם לעורר אהבה זו בתפלה, כדכתיב: "חלו נא פני אל", ופירוש חלו, כמו שכתוב: "ויחל משה" – "מלמד שהחלה" וכו', והוא בחינת "והאופנים וכו' ברעש גדול" וכו'. אבל בשבת הוא בחינת רופא חולים, כי "שמש צדקה ומרפא בכנפיה", כי "ישבעו ויתענגו מטובך", ו-"אז תתענג על ה'". ולכן "שמש בשבת צדקה לעניים" דלית להון מגרמייהו, אשר נכספה וגם כלתה נפשם, כי השמש מרפא. (ועיין מה שנתבאר בד"ה "תקעו בחודש" בענין "לעתידי הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה"). הוא בחינת "שמש ומגן הוי"ה", אור אין סוף ברוך הוא, בחינת חכמה עילאה, אשר הארתה ירדה ונתלבשה בבריאה יצירה עשייה בששת ימי החול, ובשבת חוזרת ועולה למקורה ושרשה,

העולם מתכווץ אל תוך המציאות, הוא רואה את תהליך ההולדה שלו, וזה יוצר אצלו געגועים אל מה שהיה לפני כן. כל זה היה בשביל להסביר מדוע תלמידי חכמים נקראים חולים: למעשה, ככל שאדם הוא יותר תלמיד חכם הוא יותר חולה; אבל הוא לא חולה מזה שיש לו כאבי בטן, אלא הוא חולה במחלה הרבה יותר בסיסית – מעצם זה שיש עולם. כשהוא רואה את המעלה הוא רוצה לעלות ולהגיע אליו, וזה מה שגורם לו להיות חולה אהבה. מדוע זו מחלה? מפני שהוא גם יודע שהוא לא יוכל להגיע לשם. זאת אומרת שהמחלה היא שהוא סגור בתוך העולם, והוא יכול להתגעגע כמה שהוא רוצה – אבל הוא מוגבל פה, וזה מה שגורם לו להיות חולה.

או שהיא סתם תהיה תקועה באיזה קיר בבית שלי. כלומר מה שקורה זה שאבן שפעם הייתה משקוף של חלון בארמון של מלך, נעשית עכשיו למפתן של חושה של מישהו – ושם ממש אפשר לחוש את העליבות והעלבון של האבן. אבל מי שאף פעם לא ראה את הארמון ולא יכול לדמות לעצמו את הארמון, אז הוא מרגיש דווקא להיפך; מבחינתו לקחו חתיכת אבן שהייתה מושלכת על האדמה ועשו בה את השימוש הטוב ביותר שאפשר לעשות בה שפזורה בעולם והוא עושה איזשהו שימוש והשימוש הזה הוא טוב מאוד והאבן הזאת היא יפה מאוד והיא משמשת לאיזשהו דבר. היחס הזה בין המקור והתוצר בעצם נוגע לעניינו של החכם שרואה את הנולד, מכיוון שהוא רואה איך

וכך, צריך האדם לעורר אהבה זו בתפלה, כדכתיב: "חלו נא פני אל" (מלאכי א, ט). 'חלו' זה 'בקשו', אבל כאן אדמו"ר הזקן מפרש את זה במובן של מחלה – 'היו חולים'. ופירוש חלו, כמו שכתוב: "ויחל משה" (שמות לב, יא), ואחד הפירושים בגמרא לכך הוא ש-"מלמד שהחלה" וכו' (ברכות לב.), כלומר שמשה נהיה חולה. והמחלה הזו הוא בחינת "והאופנים וכו' ברעש גדול" וכו' – כלומר שמשום שהם סובלים ומתגעגעים הם צועקים; הם נמצאים בתשוקת הנפש והם חולים במחלת האהבה – ולכן הם צועקים.

עליית העולמות בשבת היא עונג

אבל בשבת הוא בחינת רופא חולים, כי "שמש צדקה ומרפא בכנפיה", כי "ישבעו ויתענגו מטובך", ו-"אז תתענג על ה" (ישעיהו נח, יד). ולכן "שמש בשבת צדקה לעניים" דלית להון מגרמיהו, אין להם משלהם כלום, אשר נכספה וגם כלתה נפשם, כי השמש מרפא. שבת היא בעצם הבחינה של הרגיעה, שבה העניים והחולים של כל ימות השבוע מקבלים את ההשפעה שלהם. יש עלייה של העולמות, ואז מגיעים לעניין של 'יתענגו מטובך', בלי געגועים שאין להם סוף (ועיין מה שנתבאר בד"ה "תקעו בחודש" בענין "לעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה" (נדרים ח:)).

הוא בחינת "שמש ומגן הוי"ה", אור אין סוף ברוך הוא, בחינת חכמה עילאה, אשר הארתה ירדה ונתלבשה בבריאה יצירה עשייה בששת ימי החול, ובשבת חוזרת ועולה למקורה ושרשה.

(כאן יש הערה קצרה. בליקוטי תורה של האריז"ל בפרשת וירא, פירש: חולה הוא "כשחסר ממנו שער החמישים". יש לפרש כי שער החמישים דבינה הוא המחבר חכמה שהיא אין עם הבינה שנקרא יש, דהיינו להמשיך הביטול דחכמה גם בבחינת היש, כמו שנתבאר בביאור על פסוק "וספרתם לכם". שם מדובר על כך שכל העניין של הספירה הוא למשוך את חג השבועות – שהוא יום החמישים – אל תוך חמישים הימים האלה. אגב, יש מנהגים שסופרים בהם אחורנית, כלומר שיש בהם מניין הפוך של ימי הספירה – שמתחילים בארבעים ותשע וסופרים עד שמגיעים לאחד. החשבון שם הוא שהשבוע הראשון הוא השבוע של מלכות וכך הלאה, עד שמגיעים ליום החמישים – לשבועות. לענייננו, אדמו"ר הזקן אומר כאן שהחיסרון בהגעה לבחינה של שער החמישים הוא זה שגורם למחלת האהבה הזו.

והנה באצילות הוא חיבור חכמה ובינה, שהם מחוברים בבחינת תרין רעין דלא מפרשין, שני רעים שלו נפרדים ולכן הם תמיד יחד. אבל בבריאה אין מאיר בחינת חכמה עילאה רק בחינת הבינה, ועל כן הבריאה היא כולה בחינת יש.

ולזאת בימות החול שהמלכות יורדת לבריאה יצירה עשייה על כן היא בבחינת חולת אהבה, מזה שבחינת יש הוא היפוך האין, ובשבת הוא בחינת מרפא, כי עולה באצילות ששם יש חיבור האין ביש וכו'. ההערה כאן בעצם אומרת שהעניין של 'חולת אהבה' נוגע לעניינם של ימות החול, ובהמשך הנקודה הזו תוסבר עוד).

וכמו שכתוב: "ושמרתם את השבת כי קדש היא" וגו' (עיי' מה שנתבאר מזה בד"ה "שבת שבתון").

קיצור. ענין קבלת שבת ומי שטרח בערב שבת, והוא ענין ההעלאה שבפסוקי דזמרא וקריאת שמע ושמונה-עשרה "ברוך אתה ה'", המשכה. וההפרש שבין ההעלאה דחול ובין ההעלאה דשבת, כמו בן כפר שראה את המלך לגבי בן כרך, וענין שמש צדקה ומרפא.

ג. וכל זה הוא בחינת שבת נגד ימות החול. אך בחינת ראש חודש הוא ענין אחר, שהרי מותר בעשיית מלאכה, ואף על פי כן אינו נחשב מששת ימי המעשה. והנה כתיב: "כה אמר ה' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה, וביום השבת יפתח, וביום החודש יפתח", שיום החודש אינו בכלל ימי המעשה להיות סגור בו השער. והענין יובן על דרך משל, "ומבשרי אחזה אלו-ה'".

התפילה כוללת בתוכה את המתח של העולם, ואילו השבת היא בחינה שלמה ושלווה. בהמשך, אדמו"ר הזקן יחזור לדבר על העניין של ראש חודש.

קיצור. ענין קבלת שבת ומי שטרח בערב שבת, והוא ענין ההעלאה שבפסוקי דזמרא וקריאת שמע ושמונה-עשרה "ברוך אתה ה'", המשכה. וההפרש שבין ההעלאה דחול ובין ההעלאה דשבת, כמו בן כפר שראה את המלך לגבי בן כרך, וענין שמש צדקה ומרפא.

בשיעורים הקודמים דובר על היחס בין השבת לימות החול. במובן מסוים, השבת וימות החול הם שני כיוונים כמעט מנוגדים. ימות החול הם ימי המעשה – לא רק מהבחינה הזו שעובדים בהם עבודה פיזית ויוצרים בהם יצירה בתוך העולם, אלא גם מצד זה שימי החול הם הימים שבהם קו ההווה העיקרי הוא מלמעלה למטה. זאת אומרת שפעולת היצירה היא הורדה של דברים למטה, ניסיון לעשות שינויים בתוך המציאות.

וכמו שכתוב: "ושמרתם את השבת כי קדש היא" וגו' (שמות לא, יד) (עיי' מה שנתבאר מזה בד"ה "שבת שבתון"). יש צד של קודש שנמצא בתוך העולם וצריך לשמור אותו מפני שזוהי נקודת הקדושה שיש בעולם, וזוהי בעצם העלייה של השבת ושל המציאות. לכן גם אומרים שהשבת היא 'מעין עולם הבא', משום שכל העניין של 'מעין עולם הבא' הוא 'יום שכולו שבת', במובן של ההתגלות השלמה. זה בעצם גם העניין של "שמש צדקה ומרפא", שגם הוא קשור לבחינה של העולם הבא: הקב"ה שולח שמש והארה, והיא מרפאת.

שבת יש עלייה של העולמות, שהעולמות עולים אל הקב"ה, ואז מכיוון שכל העולם עולה יש נגיעה במה שנמצא מעבר, ועל ידי כך מגיעים ל-"אז תתענג על ה'". לעומת זאת, ימות החול מלאים כל כולם געגועים. לכן גם השבת של ימות החול, כלומר התפילה של ימות החול – היא זמן שיש בו מתח כל הזמן. כלומר למרות שיש בה צד פנימי של שקט, בסופו של דבר

זה יוצא שיום החודש אינו בכלל ימי המעשה להיות סגור בו השער. הפסוק הזה לקוח מתיאור המקדש השלישי שבספר יחזקאל. מדובר כאן על השער המזרחי, זה שפונה קדים, שהוא שער מיוחד: בדרך כלל הוא סגור, ואפשר להיכנס בו רק בהזדמנויות מיוחדות, לדוגמה כאשר המלך מגיע לבקר. בכל אופן משמע מכאן, שיום החודש אינו בכלל ימי המעשה. למרות שהפסוקים של ישעיהו ויחזקאל מגיעים מעולמות שונים, הרי שבסופו של דבר מדובר בעניינים דומים, ומשניהם יוצא שיום ראש החודש הוא משהו באמצע, בין יום המעשה ובין יום השבת.

"מבשרי אחזה אלוקה"

והענין יובן על דרך משל "ומבשרי אחזה אלוה" (איוב כט, כו). כדי להבין מהו ראש חודש צריך לבנות משל, והמשל הזה הוא מתוכנו. העניין של "מבשרי אחזה אלוקה" הוא עניין גדול ומפתח גדול לדברים. מצד אחד, העניין ש-"בצלם אלוקים עשה את האדם" (בראשית טו, ו) הוא לא רק נקודה שהאדם יכול להתפאר בה, משום שלפעמים לא כל כך רואים את הצלם הזה.

בגמרא נאמר ש-"חיה רעה לא שולטת באדם אלא אם כן נדמה לה כבהמה" (סנהדרין לח:), זאת אומרת שבעצם היה צריך להיות שאם יש צלם אלוקים באדם אז החיות אינן מותרות לשלוט בו; הן יכולות לטרוף אחת את השנייה, אבל אין להם שליטה על בני אדם. אבל מה קורה אם החיה לא יודעת שזה אדם? היא

לעומת זאת, ביום השבת ובכל עניין שהוא שבת יש בחינה של העלאה, וכל העלאה היא בעיקרה הפסקה של הפעילות היוצרת, של פעילות שמגיעה למעלה למטה, ובדממה מהמלאכה שבשבת מתרחשת עלייה של העולם לדרגה גבוהה יותר. אדמו"ר הזקן דיבר גם על כך שהתפילה שבכל יום היא נקודת השבת שבתוך היום, וכך יוצא שמצד אחד ימות החול הם ימי המעשה, ומצד שני עניינה של התפילה שבהם הוא עלייה מלמטה למעלה.

המאמר התחיל מהפסוק: "והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני" (ישעיהו סו, כג). הפסוק הזה המופיע בסוף ספר ישעיהו כחלק מתיאור של מה שיקרה בסוף כל הדברים, כאשר יש כאלה שנמצאים למעלה ויש כאלה שנמצאים למטה; כאלה שמגיעים לעלייה וכאלה שאינם מגיעים לעלות לאיזשהו מקום.

ג. וכל זה הוא בחינת שבת נגד ימות החול. הצד של המעלה והמטה קשור לבחינת השבת נגד ימות החול. אך בחינת ראש חודש הוא ענין אחר, שהרי מותר בעשיית מלאכה, ואף על פי כן אינו נחשב מששת ימי המעשה. מצד אחד ראש חודש הוא יום שאיננו שבת ולכן הוא לא נחשב כיום שבתון, אך מצד שני הוא גם לא לגמרי יום חול

ואדמו"ר הזקן מביא ראייה שקשורה באופן פנימי לעניין. הנה כתיב: "כה אמר ה' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה, וביום השבת יפתח, וביום החודש יפתח" (יחזקאל מו, א), ולפי

שהדיבור מקבל משתי בחינות: שלפעמים מקבל מבחינת המדות, שלפי שאוהב את הדבר מדבר עבורו, או מפני שכועס וכו', ולפעמים מקבל מבחינת השכל וההבנה, שמדבר מה שמבין בשכלו. כך על דרך משל יובן למעלה למשכיל, כי הנה אף על פי ש-"לא מחשבותיי מחשבותיכם" וכו'.

לא דומה לו בכלל. אפשר לבנות סכמה של מערכת מכל סוג, שתהיה באופן שאיננו דומה למערך עצמו אבל מבטאת את הקשרים שיש בין הדברים. למעשה, כל דיאגרמה טובה היא ניסיון להעתיק תבנית מסוג אחד אל מבנה אחר, תבניות מדרגה אחת לדרגה שניה. ישנן תבניות ואופנים שונים של העברת דברים שעשויים לצרכים רבים ושונים.

לענייננו, התבנית שלנו – הגשמית והרוחנית – היא סוג של תבנית של כל העולמות, וזאת אומרת שאנחנו עולם קטן המקביל לעולמות הגדולים. משום כך, אם אנחנו מכירים את עצמנו, את המציאות שלנו בחומר וברוח, וגם יודעים לבנות את המעברים הנכונים, אנחנו יכולים להבין ולהתייחס בצורה יותר טובה למה שקורה בעולמות אחרים.

על דרך משל, כשעושים מפה, בדרך כלל מופיעים שני דברים חשובים. הדבר הראשון הוא קנה המידה: צריך לדעת האם סנטימטר במפה שווה לקילומטר במציאות או יותר, וזו העברה אחת שיש שם. ההעברה השנייה, שהיא חשובה לא פחות כאשר מדברים על מפות, צריך לדעת מה הפרויקציה, ההשלכה של המפה. לכל מפה יש פרוייקציה אחרת, ואף מפה איננה יכולה לתאר את העולם כמו שהוא, אלא היא משליכה אותו בצורה כזו או אחרת. יש מפות רבות ושונות: יש מפות ששומרות את הכיוון

מסתכלת עליו והוא נראה לה מין קוף כזה, 'הומיניד', אז כשהוא אחד מההומינידים החיה יכולה לאכול אותו; הרי מה ההבדל בינו לבין שימפנזים. הנקודה היא שיש צלם אלוקים באדם, אבל הוא לא תמיד ניכר עליו. חיה לא יכולה להסביר את העניין הזה באופן פילוסופי, אבל היא מחליטה שהיצור הזה שייך לסוג הזואולוגי שלה, ואם זה כך אז היא יכולה לטרוף אותו.

כל זה הוא צד אחד; מצד אחר, "מבשרי אחזה אלוה" פירושו מתוך בשרי, מתוך ההוויה שלי, אני יכול להבין את המציאות העליונה, וזה רעיון שמופיע מן הספרים הקדומים עד לספרים המאוחרים. מאבות דרבי נתן, בצורה מאוד מפורטת, עד לספרים מאוחרים מופיע שיש איזושהי קורלציה בין הדמות של האדם – דמותו הגופנית ודמותו רוחנית – להוויה של מעלה. מהצד הזה אומרים שההוויה שלנו היא סוג של סכמה, מעין תבנית של ההוויה של מעלה.

יש סוג כזה של סכמות שכאלה בדברים שונים בעניינים שונים. למשל בציורים לפעמים מציירים ציור שאמור להיות העתק של מציאות: העתק של תבנית גדולה בתבנית קטנה, העברה של תבנית תלת-ממדית לדו-ממדית וכן כיוצא בזה. יצירת סכמה היא משהו אחר, כיוון שהאדם יוצר סכמה ששומרת על איזושהי מבנה בסיסי של המקור, אף על פי שהיא

נמצא רחוק, או מה נמצא בתוך המעגל של כדור הארץ ומה נמצא מחוץ לו – וזה כל מה שניתן לדעת מהסכמה. בפועל, אף אחד מהסכמות הללו איננה נכונה, במובן זה שהיא איננה מדויקת. כלומר אמנם זה גם קשה מאוד לבנות מפות טובות ביחסי גודל נכונים, אבל בסופו של דבר כן ניתן לקבל מהן מושג על מה שמתרחש.

הדוגמה האנושית שממנה מתחיל אדמו"ר הזקן היא הדיבור האנושי. **שהדיבור מקבל משתי בחינות, שלפעמים מקבל מבחינת המדות, שלפי שאוהב את הדבר מדבר עבורו, או מפני שכועס וכו' הוא מדבר נגדו.** לפעמים המקור של הדיבור, מה שמזין את הדיבור הוא אמוציה. אדם אוהב, שונא או כועס, וההבדלים בין כל האמוציות הללו מתבטאים בדיבור.

ולפעמים מקבל מבחינת השכל וההבנה, שמדבר מה שמבין בשכלו. יש גם דיבור שיש לו מקור אחר – דיבור לא אמוציונלי אלא דיבור של שכל. בפועל, החלוקה הזאת לעולם לא מושלמת, מפני שאי אפשר לדבר רק אמוציה. אם מישהו ינסה לבטא אמוציה טהורה, יכול להיות שהיא תצא בכל מיני קולות של חיות. לכן, המערכות האלו הן סכמות כלליות מאוד, ובפועל ובאופן מדויק כל אחת מהן הרבה יותר מורכבת. אלא שבאופן כללי אפשר לומר שיש לנו דיבורים אמוציונליים ודיבורים 'רציונליים', במובן זה שהם מבטאים את העניין של השכל.

כך על דרך משל יובן למעלה למשכיל, מכאן מנסים להבין את הדברים למעלה. כי הנה אף על פי ש-"לא מחשבותיי מחשבותיכם" וכו' (ישעיהו נה, ח). הפסוק

ואינן שומרות יחסי שטח, יש כאלה ששומרות יחסי שטח אבל משנות יחסים אחרים. אי אפשר לבנות מפה שתהיה מתאימה בדיוק למקור.

במובן הזה, אנחנו סוג של השלכה, פרוייקציה של עולמות גדולים ועליונים יותר, וצריך לדעת מהי ההשלכה, מהי ההעברה הנכונה של הדברים מנקודה אחת לשנייה. לכן מופיע אצל הרמ"ק שאם אדם יודע את חוכמת הניתוח, כלומר אנטומיה, על דרך האמת, הוא יכול לדעת את כל העולמות כולם; וב-'על דרך האמת' כוונתו לתורת הקבלה. הנקודה היא שאדם יודע את העולם שלו, ומתוכו הוא יכול לדעת מה קורה בעולמות אחרים. אלא שלצורך זה האדם צריך לדעת הרבה דברים שאינם כל כך פשוטים.

באותו אופן, מ-"בשרי אחזה אלוה", כלומר מתוך בשרי, מתוך ההווה שלי – אני רואה את המהות העליונה, את הקב"ה. יש דברים שהאדם רואה בצורה מאוד גולמית וכוללת, ויש דברים שאם הוא מבין אותם כהוגן הוא יכול לראות אותם ביתר שאת. כמובן, צריכה להיות כל הזמן זהירות גדולה ולדעת שאנחנו עומדים בתור תבנית, במעין מפה, סוג של סכמה. אנחנו לא העתק של הדבר, אלא רק סכמה שלו, ובתור סכמה יש דברים שהם ביחסים נכונים בין דבר לדבר ויש שהם אינם כאלה.

לדוגמה, יש סכמות של מערכת השמש. שום דבר איננו במציאות כמו שהוא נראה בציורים הללו, אבל הסכמות הללו מנסות להעמיד מרחקים – מה נמצא קרוב ומה

אף על פי כן נאמר למעלה בחינת דבור ודבר הוי"ה, שהיא בחינת עלמא דאתגליא, והוא מקור בחינת כנסת ישראל. ולפעמים אשר כנסת ישראל מקבלת בחינה זו, מבחינת המדות, דהיינו בחינת אהבה מסותרת בכל ששת ימי החול אחר התפלה,

מתמדת של "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם", שהדברים הללו אינם באמת ניתנים להשוואה. לרמב"ם יש אריכות גדולה בעניין הזה מהרבה מאוד צדדים, והסיכום הכולל של הדברים הוא שכאשר מדברים על 'הדעת האלוקית', מדברים למעשה על משהו שהוא כל כך אחר מהידיעה האנושית, שחוץ מאשר 'שיתוף השם' אין לדברים הללו מכנה משותף.

בכל שפה יש מילים שמשמשות לתאר כמה דברים, ולפעמים יש לדברים הללו קשר אחד עם השני. יש דברים שיש להם קשר פונקציונלי – שיש שימוש באותו ביטוי בשביל שני דברים הקשורים זה בזה בקשר פונקציונלי, ולפעמים יש דברים שיש ביניהם דמיון, קשר חזותי אחד לשני. למשל, 'יד' ו'ידית'; 'יד' של כלי ו'יד' של אדם אינן נראות אותו דבר, אבל יש להם צד מסוים של שיתוף פונקציונלי. רגליים של כירה לא נראות בדיוק כמו רגליים של אדם, ואי אפשר לצפות מהן לאותו סוג של פעולה, אבל עדיין יש להן איזה צד של דמיון. יש דברים שהשיתוף ביניהם הוא כמעט מקרי, וגם כאלה שאין בהם שום שיתוף בכלל. יש כוכב שקוראים לו 'סיריוס', והשם העתיק שלו הוא 'כוכב הכלב'; למעשה יש שני כוכבים: הכלב הגדול והכלב הקטן: Canis Majoris ו-Canis minoris. היינו מצפים שיהיה דמיון באיזשהו צד בין הכלב שבשמיים

הזה הוא למעשה אזהרה שאין לנו אפשרות לדמות את עצמינו לקב"ה. שני אנשים אינם חושבים באופן שווה על דברים, הם יכולים להגיע למסקנות שונות, לפעמים הפוכות; ואף על פי כן, הם חושבים פחות או יותר באותה דרך, כיוון שדרכי החשיבה דומות ביסודו של דבר.

האחת השאלות שאין לנו דרך לברר אותה כראוי היא האם תינוקות קטנים חושבים כמו בני אדם מבוגרים; בהחלט ייתכן שכן, אלא שאנחנו לא יודעים משום שתינוקות לא יכולים להתבטא, ולכן הם לא יכולים לספר; ובנוסף, לרוב האנשים אין זיכרונות כל כך מוקדמים – כיצד הם חשבו על דברים לפני שהם התחילו לדבר. באותו אופן, אם מישהו מנסה לחשוב איך כלב חושב, הוא בוודאי יבין שהכלב לא חושב אותו דבר כמו אדם, אבל אין דרך להבין את הדרך שבה הוא כן חושב.

באותו אופן הקב"ה אומר "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם", כלומר שההבדל בין הקב"ה והאדם הוא הרבה יותר גדול מההבדל בין אדם לכלב. מעבר לכך שאנחנו והקב"ה לא חושבים על אותם הדברים או לא חושבים באותה רמה של חשיבה, אנחנו גם בכלל לא חושבים בצורה שאפשר לדמות אותה לצורת החשיבה כביכול של הקב"ה.

הנקודה היא שצריך לזכור שכל הדימויים, הדיבור וההשוואות עומדים מול אזהרה

התגלות, שמגיע לידי מופע שאפשר לגלות אותו, ולכן זהו הבסיס של 'עלמא דאיתגליא' - העולם הנגלה בכל הדרגות שלו.

והוא מקור בחינת כנסת ישראל. מקובל שלספירת המלכות יש שבעים שמות, ובוודאי יש לה אף יותר. היא נקראת 'דבר', 'דיבור', 'מטרוניתא', 'שדה', 'עיר', 'שכינה'; והיא נקראת גם 'כנסת ישראל'. כל אחד מאלה הוא אופן או סמל אחר של אותו הדבר הבעצמו, התלוי בעיקר באיזה שפה אנחנו מדברים. לפעמים נדבר בשפה אחת, ואז עוברים לדבר על 'ספירת המלכות וספירת התפארת', או 'קודשא בריך הוא ושכינתיה', או 'האב והבת', או 'כנסת ישראל' או על 'השכינה'. כאמור, כל אלו הם אופנים של ההתגלות האלוהית בעולם, במופעים השונים שלה ובדרגות שונות. יש אופן פנימי ויש פנימי שבפנימי; יש סוד ויש סוד שבסוד, אבל כולם מבטאים את אותו העניין. כאן מדובר על כך ש-'כנסת ישראל' היא אופן אחד של התגלות הדיבור של עלמא דאיתגליא.

ולפעמים אשר כנסת ישראל מקבלת בחינה זו, את הווייתה, מבחינת המדות, דהיינו בחינת אהבה מסותרת בכל ששת ימי החול אחר התפלה. אדמו"ר הזקן מניח הנחה שהייתה תקפה בזמנו, והיא שבזמן התפילה בוודאי יש לאדם אהבת ה' גלויה והוא מגיע לדרגה גבוהה; מה קורה אחרי התפילה? אחרי התפילה אדם עובר לסוג אחר של תנועה. מלבד אנשים בודדים, בזמן שאדם עוסק בדברים אחרים הוא איננו יכול להיות באותה התודעה של התפילה. מצד קצת שונה, יש אנשים

לכלב שבארץ, אלא שבפועל יש להם רק שם משותף.

אם כן, הרמב"ם אומר שהמשותף בין המחשבה האלוהית למחשבה האנושית הוא רק השם: יש להם אותו שם, אבל הם לא אותו סוג של דבר. מצד שני יש את הפסוק שאדמו"ר הזקן הביא כאן, של "מבשרי אחזה אלוהה", וממנו משמע שיש קשר מסוים של יחסים בין האדם לבין הקב"ה, ועל ידי הקשר הזה האדם יכול להבין את הדברים בעולם. לכן חשוב לאדמו"ר הזקן להדגיש את האזהרה המתמדת של "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם".

הדיבור מבחינת המידות - אהבה מסותרת שלאחר התפילה

אף על פי כן נאמר למעלה בחינת דבור ודבר הו"ה, שהיא בחינת עלמא דאיתגליא. דבר הו"ה, הדיבור האלוהי הוא הבריאה של העולמות המתגלים. במקומות אחרים אדמו"ר הזקן מסביר את היחס בין דיבור למחשבה. מבחינת העניין, שפת האילמים, שפת המדברים ודברים כתובים – אף על פי שהם אינם מופיעים באותה צורה – הם כולם בחינה של דיבור; למחשבה עניין אחר. בין דיבור למחשבה יש כמה דרגות של הבדל, וההבדל המרכזי הוא שדיבור הוא מה שמתגלה החוצה; דיבור הוא קומוניקציה, וזוהי התמצית של הדיבור. מחשבה היא קומוניקציה פנימית, בתוך האדם, אבל היא איננה יוצאת החוצה. לכן, בכל מקום שמתייחסים לדיבור, כמו: 'דבר ה'; 'הוא אמר'; 'הוא ציווה' – זהו דבר שמגיע לידי

להיות "סור מרע ועשה טוב בקש שלום" מחמת אהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל. ופירוש "בקש שלום", להיות התקשרות שני הפכים, שכל מה שלמעלה-מעלה הוא בחינת אין, וכל מה שלמטה-מטה הוא בחינת יש וכו'.

היה עולה בדעתו משהו מהלימוד. הוא כל הזמן היה נמצא באיזה מאבק כדי לשמור את עצמו בתוך העולם של התפילה. יום אחד הוא מצא מישהו בבית הכנסת שהתפלל בתנועות ובכל מיני קולות. בסוף התפילה ניגש אליו הרב בסימפטיה, ושאל אותו: 'גם לך התוספות מפריעים בתפילה?'. שוב, הנקודה היא שיש אנשים שהתוספות לא מפריעים להם בכלל – לא בתפילה ולא בזמן אחר; בקושי בזמן שהם לומדים אותם. בשביל הרב הזה, למעשה העולם של הלימוד היה העולם שבו הוא חי, ולכן העולם הזה פורץ למקומות אחרים.

אדם שחי בתוך התפילה, התפילה יכולה לפרוץ לתוך עולם המעשה שלו ולהגיע לכל מיני דברים, לפעמים אפילו בצורה חמורה מאוד. סיפרו על מישהו שהיה חסיד גדול, אבל הוא היה בעיקר סוחר ביהלומים ועשה עסקים גדולים. יום אחד מישהו הציץ וראה אותו דרך החלון – זה היה זמן שבהם אנשים לא סגרו כל כך את כל החלונות, והוא ראה שהוא יושב בסוף היום ומסכם את החשבונות: 'מכרתי, קניתי, הרווחתי'. הוא עשה את כל החשבונות שלו, ולבסוף הוא מתח קו למטה וכתב את הסך-הכל. ואז, הוא ראה שהוא מפסיק לרגע את כל העניין של חישוב החשבונות, ואחרי שהוא יושב רגע בשקט הוא כותב ליד השורה התחתונה: 'אין עוד מלבדו'. למעשה, אחרי כל החשבונות שהוא עשה, הוא הגיע לסכום

שבשבילים הקושי הוא איך להגיע לתפילה, אבל היו גם אנשים שבשבילים הבעיה הייתה איך לצאת מהעולם של התפילה. היו מספרים על אנשים שעבורם התחושה של הליכה בתוך עולם המעשה הייתה שפתאום העולם-הזה כביכול נעלם מהם, משום שהם נמצאים וחיים בתוך עולם אחר.

אמר על זה פעם צדיק אחד שזה לא כל כך צריך להפתיע – כמו שקורה דבר יותר מצוי, שבזמן התפילה מישהו שוכח בכלל שהוא מתפלל ומתחיל לחשוב על דברים שאינם שייכים לתפילה כלל, על עסקיו וכיוצא בזה, ולפעמים בפירוט גדול. היו מספרים בדיחה עתיקה שמישהו גמר להתפלל והאריך בתפילה, הרב ניגש אליו ואמר לו: 'שלום עליכם'. הוא אמר לרב: 'מה שלום עליכם?! אז הרב אמר: 'הרי עכשיו בתוך זמן התפילה נסעת ליריד, עשית שם שכר גדול, מכרת, קנית, הרווחת, עכשיו שאתה חוזר מהנסיעה הגדולה הזאת, צריך להגיד לך שלום עליכם'.

אבל יש גם אנשים אחרים. היה מישהו שבזמנו היה רב של העיר פרסבורג – הוא היה ירא שמיים גדול ואחד מהלמדנים הגדולים והחריפים הגדולים. בתפילה הוא היה נאבק על דבר אחד: כשהוא היה מתפלל היה קשה לו לנתק את המחשבה מהלימוד שלו. הוא היה נאבק בצורה חיצונית, היה מטיח את הראש בקיר כדי לשכוח את הדברים האלה, אלא שכל פעם

– אף על פי שהוא לא מודע, ובאותה שעה הוא עושה דברים או נמנע מדברים. לא תמיד האדם חוזר שוב לאווירה ולהרגשה של התפילה, אבל הוא הגיע לסיכומים או למסקנות כלשהן שמחייבות אותו לדרך התנהגות מסוימת. אם הן לא מחייבות אותו, פירוש הדבר שלא נשאר מהתפילה כלום; אבל כשנשאר משהו, זה פועל במישור הזה.

ופירוש "בקש שלום", הוא מסביר שעניינו של השלום בכלל הוא צירוף של שני דברים מנוגדים; שלום נעשה בין אויבים. לכן, "בקש שלום" הוא הצירוף להיות התקשרות שני הפכים, שכל מה שלמעלה-מעלה הוא בחינת אין, וכל מה שלמטה-מטה הוא בחינת יש וכו'. הצירוף של ההפכים הוא שכשאדם נמצא בתוך העולם של התפילה, ככל שהתפילה יותר עולה – העולם העליון נעשה יותר יש והעולם הזה נעשה פחות יש, עד שבדרגה מסוימת העולם העליון הוא כולו יש והעולם הזה הוא כולו אין. כשאדם יוצא ומתעסק אחר כך במה שהוא מתעסק בתוך העולם הזה, הוא עובר לעולם שהמציאות שלו בנויה בצורה כמעט הפוכה: שהעולם הזה הוא כולו יש והעולם העליון כמוהו כאין.

אנשים עושים את המעבר בין שני סוגי העולמות הללו בצורה מאוד חלקה ופשוטה, אולם בפועל הוא איננו פשוט וחלק עד כדי כך, רק שהוא נעשה מאוד בקלות. מישהו תיאר את זה כך שאדם מתפלל, והגיע למה שהגיע – אם אכן הגיע – ואחר כך הוא ניגש לאכול ארוחת בוקר. כשהוא אוכל ארוחת בוקר הוא חי בתוך

הכללי – נניח 553 רובל – אבל אז הוא חשב לעצמו: 'זה הסך הכל?! החשבון הגדול הוא שאין עוד מלבדו!'. זוהי בעצם סוג של פריצה של העולם של התפילה אל תוך העולם של היום-יום. אצל האיש הזה התפילה פתאום לא נשארה באיזושהי פינה מבודדת שעומדת לעצמה.

בכלל, יש הבדל בין עולם של התפילה, שבו היחסים עם הקב"ה הם של 'אני' ו-'אתה', כמו שלמשל אומרים 'ברוך אתה', 'עֲשֵׂה לִי כֵךְ וְכָךְ'; לעומת הזמן שאחרי התפילה, שאז כל היחסים הללו יורדים. אם כן, מה נשאר אחרי התפילה? נשארת אהבה מסותרת, שמכוחה אפשר להיות "סור מרע ועשה טוב בקש שלום" (תהלים לד, טו) – שכאמור, זה מגיע מחמת אהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל. התפילה איננה נמחקת לגמרי; העולם שהאדם היה בו איננו עולם זה, שבו אחרי התפילה הוא יכול להיות כמו כל בריה אחרת. עולם התפילה הוא אמנם איננו עולם של מודעות, אבל עדיין יש לו השפעה לפחות על המידות, במובן זה שהתפילה מנמיכה את דרכי ההתנהגות.

אהבה מסותרת גורמת לכך שהאדם עושה טוב ולא רע, שהוא מתרחק מהרע. הוא לא עושה את זה מפני שבכל פעם הוא עומד בתודעה שלמה לשבת ולהחליט על הדברים, אלא זה נעשה באופן של 'אהבה מסותרת', באופן לא לגמרי מודע, אלא במובן זה שאם התפילה הייתה תפילה היא צריכה לפחות להשאיר רושם, והרושם שמשאירה התפילה הוא בהחלטות שפועלות על המעשים. כאשר ההחלטות הללו פועלות, אדם פועל אחרת

לא גדולים: יש אנשים עם שמיעה יותר אקוטית או פחות אקוטית, ראייה יותר טובה או פחות טובה, עם חוש ריח יותר רגיש ופחות, אבל באופן כללי יש לנו מבנה אחד. אלא שמעבר לזה נשאלת השאלה: למה אדם שם לב? מה בדיוק הוא רואה? מה בדיוק הוא שומע? מה נרשם אצלו בכל אחד מן החושים? העובדה שדבר מסוים ישנו, איננה אומרת בהכרח שהתגובה של אנשים לאותו דבר תהיה זהה.

אפשר למשל לראות איך אנשים מגיבים לקולות. בסופו של דבר, אנשים מגיבים לקולות שהם משמעותיים עבורם; לא לקול גבוה או לקול נמוך, אלא לקולות משמעותיים. לכן למשל, יש אנשים שהתרגלו לגור ליד תחנת רכבת, ואם תהיה שביתת רכבות והרכבות יפסיקו לנסוע בלילה, אדם כזה עשוי להתעורר מפני שהוא שומע איזה קול לא רגיל. העובדה שהרכבת מרעישה ומרעידה את הבית לא פועלת עליו בכלל, משום שהקול עצמו נרשם ונמחק. זה נכון לגבי תחומים רבים בחיים של אנשים: אנשים יכולים להיות במקום עם רעשים חזקים, ובתוך כל הרעש הגדול, משהו יכול לשמוע קול של תינוק, והוא מצליח לבודד את הקול הזה שחשוב לו מתוך הקולות האחרים שהם אינם חשובים לו, ושממילא הוא לא שומע אותם.

אותו דבר נכון גם לגבי חוש הטעם ולגבי חוש הראייה. מה אדם רואה? אדם אחד רואה דברים, מבחין בהם בדיוק ומתייחס אליהם, ועבור אדם אחר אותו הדבר יכול להיות כמעט כמו ציור אבסטרקטי; הוא

עולם אחר, מכיוון שבזמן האכילה השאלה אם בתוך הקפה יש חצי כפית סוכר יותר או חצי כפית סוכר פחות זו שאלה שהאדם פתאום מאוד מודע לה. ולכאורה אפשר לתהות: אדם שהתפלל בתורה כזאת ועסק בעולמות עליונים – מה לו ולחצי כפית סוכר? אלא שלפתע מתברר שיש לזה נפקא מינה גדולה מאוד עבורו. סיפרו על המחבר, על בעל התניא, סיפור משפחתי. אחד מידידיו שהיה איש חשוב מאוד בא לבקר אותו; ומכיוון שהוא בא לבקר כל הנשים בבית רצו לדאוג לכבוד האורח החשוב כל כך, אז כולן דאגו לתבשיל שלו. ניגשה אשתו, הוסיפה קצת מלח, אחר כך הבת שלו ניגשה הוסיפה עוד קצת מלח, אחר כך ניגשה הבת השנייה והוסיפה עוד קצת מלח. לבסוף, כשהגישו את התבשיל ישבו שני הצדיקים הללו לאכול; המארח, בעל התניא, ראה שהאורח טעם קצת ולא אוכל, אז הוא חשב שאולי חסר לו קצת מלח – והוסיף לו מלח. אמר לו האורח: 'אי אפשר לאכול את זה, זה מלוח מדי!'. אז השיב לו אדמו"ר הזקן: 'מאז שהייתי אצל הרבי שלי אני כבר לא מבחין בדברים הללו'. השאלה אם האוכל מלוח מדי עבור האדם או לא, היא שאלה שאדמו"ר הזקן פשוט לא היה מודע אליה.

רק בשביל להסביר, כדי שהדברים לא ייראו כאמירה בעלמא. החושים מבחינים בכל מיני דברים, ולרוב אין הבדלים בחושים בין בני אדם. בדרך כלל אנשים שונים רואים אותו דבר, שומעים אותו דבר וגם חשים כמעט בכל הדברים. ההבדלים בדקות של החושים הם קטנים,

זה שאדם מרגיש או לא מרגיש משהו, רואה או לא, שומע או לא – זה הכל תלוי במכלול של דברים. בסך הכל, אדם חי בתוך העולם הזה, בעולם שבו מה שנמצא – זוהי המציאות, זוהי האמת, זוהי ההווה; ואילו מה שנמצא בעולם אחר הוא לא כל כך מציאותי. השאלה כאן היא איך אפשר לצרף את שני העולמות יחד, כיצד שני העולמות הללו יכולים להיות ביחד? שני עולמות שבמהות סותרים זה את זה, שבאופן מסוים כשאדם נמצא באחד הוא איננו יכול להימצא בשני. אלא שמה שאדמו"ר הזקן אומר כאן שזהו בדיוק עניינו של השלום, של "סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורודפהו". העובדה שאדם יכול להמשיך לחיות בתוך העולם הזה, עם קשר ויחס מסוים לעולם אחר, קשור לעניין של המידות, ל-'אהבה המסותרת'.

בהמשך, אדמו"ר הזקן ידבר על הבחינה השנייה של הדיבור – הדיבור שמגיע מהשכל, שזוהי הבחינה של ראש חודש.

רק יכול להגיד שהיו שם כל מיני צבעים. יש הרבה מאוד אנשים שיכולים להיות עם משהו – לעמוד איתו או לשבת איתו במשך שלוש שעות – ואחר כך כשישאלו אותם על צבע המכנסיים שלו, הם לא יוכלו לענות. גם כאן – זה כמובן לא מפני שאין להם עיניים, וזה לא מפני שהם לא יכולים להבחין בצבעים, אלא שזה פשוט לא נרשם אצלם. לעומת זאת, יש אנשים שיכולים להגיד אחרי כן, בלי ספק, כמה חורים היו בנעליים של האיש שנפגשו איתו. ההבדל בין האנשים בהקשר הזה הוא מה נעשה חשוב אצל אדם ומה הוא פחות חשוב עבורו. החשיבות לא יוצרת הבדל בחושים, אלא במה נחשב אצל אדם כבעל משמעות, וזה מה שבסופו של דבר נרשם אצלו.

סיפרו על אדם שהיה איש מפורסם, וכל פעם שהביאו לו אוכל והיה עליו איזשהו חשש של כשרות הוא לא אכל אותו. איכשהו המאכל לא נאכל אצלו – הוא פשוט הרגיש שהוא לא יכול לאכול את המאכל. זה היה עניין של הכרה, שהוא ראה שזה משהו אחר.

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: ₪ 2

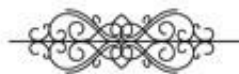

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

